

LA COL·LECCIÓ CARRERAS-TORRENT

Per Miquel Carreras, Joan Carreras i Jordi Muntaner

Els inicis

La nostra passió per la natura va sorgir de manera espontània i natural. Era l'any 1969, el meu germà Nito i jo érem dos jovenets de Ferreries. Jo tenia 15 anys i el meu germà 23, i va ser llavors quan vam començar unes petites col·leccions d'història natural. Per aquest motiu, el 2019 va tenir per nosaltres un significat molt especial, ja que vam celebrar el cinquantè aniversari dels inicis de les nostres col·leccions. Que ràpid que passa el temps!, sobretot si et dediques a una afició que t'agrada tant.

En aquell temps, els dos treballàvem a la fàbrica de Mobles Allés, a Ferreries, i després d'una llarga jornada laboral, a la nit i també els dissabtes i diumenges, ens dedicàvem de ple a la nostra afició. Havíem fet un curs de taxidèrmia per correspondència. També fèiem les vitrines on després posàvem els exemplars. Al 1979 vam aprofitar una cotxeria del nostre pare i, juntament amb en Nito, vam montar un taller de tapisseria, que va durar 40 anys, fins a la meva jubilació a l'any 2019.

Els primers anys ens dedicàvem a les aus, als mamífers, als rèptils i als peixos de Menorca. Després d'uns anys, vam seguir amb els artròpodes (insec-

tes, aràcnids, crustacis i miriàpodes) tant de Menorca com d'arreu del món, sense cap altra pretensió que tenir aquestes petites col·leccions a ca nostra, on teníem espai suficient.

També vam començar a fer visites de camp i a observar i estudiar les aus. En aquell temps hi havia poques persones que ho fessin. Compràrem uns prismàtics i la Guia de las aves de Europa, que ens permetia classificar totes les espècies.

El nostre impuls principal per iniciar totes aquestes activitats va ser conservacionista. Des dels nostres inicis, com a naturalistes autodidactes, totes les activitats relacionades amb la nostra passió per la natura s'han intentat compaginar harmònicament amb la nostra vida familiar, amb la professió, amb activitats d'àmbit social, polític, cultural, esportiu, amb aficions, etc. Per tant, abans de res ens agradaria agrair a tota la nostra família el seu suport i molt especialment a na Xisca, la meua dona, per la seva paciència.

A principis de l'any 1973, vam tenir la gran sort de conèixer en Jordi Muntaner, que avui i després de gairebé 50 anys, ens ofereix aquestes planes. En aquell moment en Jordi estudiava l'avi-fauna de Menorca, era un jove estudiant

de biologia. Un dia va venir a ca nostra per veure la col·lecció d'aus i allà es va iniciar una polida amistat. Record que quan na Xisca i jo ens vam casar, en Jordi dormia a ca nostra i era com si fos un més de la família. Aquesta amistat perdura fins al dia d'avui, i per molts anys.

Durant els primers anys anàvem constantment a fer visites de camp a s'Albufera des Grau, a ses basses de Lluriac, a s'albufera de Fornells, es barranc d'Algendar i a altres llocs per estudiar les aus menorquines. Anotàvem tot el que veïem que tenia interès científic de cada espècie. Encara guardam totes aquelles anotacions, i tot i que amb el pas del temps aquells cinc folis hagin tornat un poc groguencs, es pot veure perfectament que hi ha anotades i descrites, des de l'any 1974, 166 espècies diferents d'aus de Menorca.

Aquesta gran quantitat d'informació va ajudar a en Jordi, juntament amb en Josep Congost, a escriure un interessant article titulat "Presencia otoñal e invernal y concentración de *Neophron percnopterus* en la isla de Menorca", que va editar la revista Miscelánea Zoológica, del Museu de Zoologia de Barcelona l'any 1974. Va ser el primer estudi que es va fer de forma rigorosa de la miloca, *Neophron percnopterus* a Menorca.

També va escriure un interessant llibre titulat Avifauna de Menorca, editat el 1979 pel Museu de Zoologia de Barcelona. Aquell jove estudiant de biologia, ornitòleg i defensor de la natura, amb el pas dels anys, es va convertir en doctor en Biologia i en un apassionat de la natura. En Jordi va ser per nosaltres el primer mestre.

El trasllat de la col·lecció a la finca de Binissuès

L'any 1997 es va iniciar una segona i molt important etapa d'aquesta història. Binissuès, un magnífic predi de Ferreries del segle XVIII, és per nosaltres un lloc molt especial perquè els pares del nostre pare eren els pagesos d'aquesta finca i allà on va néixer ell. Un dia va venir a la nostra casa en Carlos de Salord, propietari de la finca de Binissuès, a veure les nostres col·leccions de ciències naturals, i ens va oferir dur-les a Binissuès per així complementar un museu que ell ja tenia muntat allà d'estris, carruatges i tot tipus de maquinària antiga relacionada amb les feines del camp. També es mostrava el forn, la formatgeria, les feines que es feien dalt l'era i es podia visitar les pròpies cases senyoriales i el seu mobiliari, com un museu obert al públic. Per la nostra part, i tenint en consideració el record sentimental que teníem de Binissuès va ser molt fàcil arribar a un acord amb en Carlos de Salord.

L'any 1997 vam començar a dur totes les col·leccions que teníem a ca nostra per muntar-les al lloc de Binissuès. Als darrers anys, les hem anat ampliant constantment tant en el nombre d'exemplars com en la forma d'exposar-les. Actualment s'exposen de manera permanent unes 400 vitrines, on trobam uns 10.000 exemplars distribuïts en diferents seccions:

Secció de zoologia

A l'esquerra, els germans Carreras elaborant reproduccions de bolets.

En aquesta plana, a dalt el lloc de Binissuès, al terme de Ferreries, que acull el Museu. Davall, detall de les vitrines d'aucells i de peixos naturalitzats.

A la secció de zoologia, els vertebrats estan representats per unes 200 espècies d'aus, mamífers, rèptils i amfibis, tots ells procedents de Menorca. Els exemplars estan disposats en ecosistemes diferents i hi figura el seu hàbitat natural. Altres vitrines mostren unes 100 espècies de peixos de Menorca.

Els invertebrats tenen una representació de més de 6.000 exemplars d'artròpodes, insectes, aràcnids, miriàpodes i crustacis, dels quals uns 2.000 són de Menorca i uns 4.000 són d'arreu del món.

Dels més de 2.000 artròpodes que trobam a Menorca, destaca la col·lecció de papallones diürnes, on hi ha representades totes les varietats existents a Menorca, i també alguns exemplars exposats al Museu que han servit per donar a conèixer quatre noves espècies de papallones diürnes, que han estat les primeres cites per a Menorca i les Illes Balears. El treball científic que duu el títol "Noves cites de papallones diürnes per a Menorca i les Illes Balears (Lepidoptera: Rhopalocera)" va ser publicat en el butlletí de la Societat Catalana de Lepidopterologia el setembre de 2004. Aquestes quatre noves espècies, que només es poden veure al Museu de Ciències Naturals de Menorca són: família Pieridae: *Gonepteryx rhamni*, dels quals s'han identificat tres mascles i diverses femelles d'aquesta espècie el 1983. De la família Nymphalidae, subfamília Satyrinae, s'han trobat les següents espècies: *Hipparchia semele*, de la qual s'ha identificat una femella l'any 1992; *Hipparchia statilinus*, classificat un mascle l'any 1992 i *Lasiommata maera*, amb una femella detectada l'any 1992.

Els diferents exemplars estan exposats dins vitrines, i a cadascuna d'aquestes hi ha una fitxa amb el nom científic i l'explicació del seu cicle vital.

Composició amb aucells naturalitzats.

A dalt, detall de la mostra malacològica.
 A la dreta, la secció de geologia.
 A la plana següent, expositors de papallones i detall de bolets fets a mà pels germans Carreras Torrent.

A la dreta, vitrines de la secció de micologia.

A baix, exposició de fotografies de la secció de botànica, i secció audiovisual

A la plana següent, acte de presentació de la Fundació i Museu de Ciències Naturals de Menorca celebrada a Binissuès el 12 de gener de 2013. Davall, els Germans Carrers Torrent acompanyats pels membres de la comunitat científica a la seva visita al Museu.

Secció de malacologia

A la secció de malacologia, els bivalves i gasteròpodes, copinyes i caragols de terra i marins estan representats amb més de 1.000 exemplars, de Menorca i de la resta del món. En el cas dels caragols terrestres de Menorca, a la col·lecció del Museu es poden veure més de 60 espècies, totes les que es coneixen actualment a Menorca.

Secció de geologia

A diferents vitrines d'aquesta secció es contemplen més de 300 minerals, roques i fòssils de tot el món i de Menorca. També, mitjançant cartells explicatius, es pot veure l'evolució geològica de l'illa des de més de 500 milions d'anys enrere. Aquesta secció compta amb la col·laboració de Rafael Ramón Lluch, prestigiós geòleg professor de la Universitat del País Basc, que ha estat i segueix sent per nosaltres un mestre i al qual li volem donar gràcies per poder conèixer un poc més aquest fantàstic món de la geologia.

Secció de micologia

La secció de micologia del Museu duu per títol "Els bolets de Menorca". Es poden veure uns 1.500 bolets, que representen més de 350 espècies diferents, totes de Menorca. Cada bolet és una peça única, hiperrealista, amassada amb fang, modelada i pintada a mà per nosaltres. Els bolets estan distribuïts en vitrines, figurant el seu hàbitat natural, i són rèpliques de bolets trobats als boscos de Menorca.

Tota la mostra està acompanyada de cartells explicatius de la biologia i

diversitat dels bolets: com es reproduïxen, si són comestibles o tòxics, el seu valor culinari... i el paper que juguen a la natura. A més, els bolets estan exposats simulant el seu ambient natural.

Actualment es pretén ampliar la col·lecció amb uns 500 exemplars més, i de cara al futur exposar uns 3.000 exemplars corresponents a unes 900 espècies, que són les que podem trobar a Menorca.

Secció audiovisual

Aquesta secció recull uns 1.000 documentals de temàtica general de la natura, i entre aquests dedicam una especial atenció a Menorca. Es poden veure vuit documentals gravats de forma magistral pe'n Toni Escandell sobre diferents àmbits relacionats amb la natura de Menorca.

També es pot veure un documental titulat "Fauna menorquina", filmat pel nostre amic Damià Riudavets, on hi trobam seqüències extraordinàries de més de 110 espècies diferents d'aus de Menorca. En Damià també hi té exposades unes 40 fotografies, principalment d'aus menorquines. Aquesta secció es completa amb unes 100 fotografies de la mateixa temàtica realitzades pel nostre amic José Maria Pons Muñoz.

Secció botànica

La darrera incorporació al Museu ha estat la secció dedicada a la botànica, titulada "Plantes de Menorca". Consta de 86 fotografies amb la seva corresponent explicació en tres idiomes. D'aquestes fotografies, una trentena estan dedicades a la família de les orquídies, que pràcticament són totes les que podem trobar a Menorca.

"Les orquídies es distingeixen per la complexitat de les seves flors, per la seva bellesa i pels mecanismes que empren per reproduir-se i interactuar amb els seus pol·linitzadors. Les orquídies estan amenaçades per la degradació del territori. Per tant, si anant

d'excursió en trobau algunes, no les toqueu, ja que són molt delicades. Us recomanem que les observeu i admireu, ja que són un vertader tresor de la nostra flora".

També es poden visualitzar unes 300 fotografies sortint una darrere l'altra a la pantalla d'un televisor, realitzades pe'n Raül Sintès, gran aficionat a la fotografia i gran amant de la botànica. La Fundació, de cara al futur, vol anar ampliant aquesta secció fins a poder exposar les fotografies d'aproximadament uns 1.400 tàxons, que són totes les plantes que es coneixen a Menorca.

Làmina explicativa i amb exemplars de *Potosia cuprea ferreriensis*.

Es crea la Fundació Museu de Ciències Naturals de Menorca. Col·lecció Carreras-Torrent

Donada l'envergadura que anaven agafant les nostres col·leccions, el nostre amic i advocat José Ramon Juaniz ens va aconsellar constituir una fundació. Ell mateix es va encarregar de tramitar tota la documentació i el 24 d'abril de 2012 se'ns va concedir, per part de la Direcció General de Relacions Institucionals i Acció Exterior del Govern de les Illes Balears, el Certificat de Denominació, que donaria el nom oficial a la fundació. Aquesta Denominació suposa clarament un gran significat i orgull per a nosaltres, ja que s'anomena: Fundació Museu de Ciències Naturals de Menorca. Col·leccions Carreras Torrent.

A partir d'aquí, i tenint en compte que la nostra Fundació ja gaudeix d'entitat jurídica pròpia, s'obren moltes

possibilitats perquè a Menorca es faci realitat un ambiciós projecte museístic sobre la història i les ciències naturals, i donar a conèixer així les nostres col·leccions i el fons científic.

La posada en marxa de la Fundació ens ha permès signar convenis de col·laboració amb el Museu Nacional de Ciències Naturals de Madrid (CSIC), el Museu de Ciències Naturals de Barcelona, la Universitat de les Illes Balears, l'Institut Menorquí d'Estudis, el Consell Insular de Menorca i l'Ajuntament de Ferreries.

Projectes d'investigació

Des de l'any 2013, gràcies al conveni firmat amb el Museu Nacional de Ciències Naturals de Madrid (CSIC), es poden fer, de forma conjunta, activitats relacionades amb les ciències naturals. Entre les moltes possibilitats, una podria ser que les exposicions temporals que ells fan a Madrid, i que són espectaculars, també es poguessin dur a Menorca, sempre que disposéssim d'un espai adequat.

El conveni també ha servit per dur endavant el projecte d'investigació titulat "Fauna entomològica de Menorca. Estado actual, conservació de los

ecosistemas e impacto ambiental". A més d'en Nito i jo, també formen part de l'equip investigador el senyor Mario Garcia Paris, doctor en ciències biològiques i investigador científic i vice-director del Museu Nacional de Ciències Naturals; Diana Compte, llicenciada en ciències biològiques i ambientals i Arturo Compte Sard, titulat tècnic entomòleg. Del llarg currículum de n'Arturo volem destacar que l'any 1967 va rebre el Premi Rodríguez Femenias, concedit per l'Ateneu de Maó, pel seu treball "La fauna de Menorca y su origen". També és autor de més de 100 treballs d'investigació i de tres llibres sobre història natural. A més a més ha descobert i anomenat 24 espècies d'insectes nous per a la ciència. En aquests moments estem estudiant un escarabat de Menorca que podria convertir-se en una nova espècie a nivell mundial.

Volem agrair a tots ells la gran feina que fan en aquest projecte tan ambiciós com és l'estudi de tots els insectes de Menorca. Per poder realitzar aquest estudi de la fauna entomològica de Menorca comptem amb la col·laboració de la Universitat de les Illes Balears (UIB), l'Institut Menorquí d'Estudis (IME), la Direcció General de Medi Natural, Educació Ambiental i Canvi Climàtic del Govern de les Illes Balears i de

la Societat d'Història Natural de Balears.

Aquest estudi ja ha començat a donar els seus fruits i ja s'han publicat tres treballs científics realitzats per Arturo Compte Sard i Miquel Àngel Carreras Torrent. Els títols són els següents:

• "Una nova espècie de coleòpter per Menorca i les Illes Balears. *Potosia cuprea* i descripció de *Potosia cuprea ferreriensis*". A més de ser una nova subespècie per Menorca, és el primer escarabat que duu el nom de Ferreries.

• "Contribució al coneixement de *Cerambyx cerdo*, nova espècie per Menorca". Aquest estudi va ser publicat en el Butlletí de la Real Sociedad Española de Historia Natural. Sección Biológica, Tom 110, any 2016.

• "Sobre alguns coleòpters interessants i nous per les Illes Balears". Aquí es donen a conèixer, com a nous per les Illes Balears, les espècies *Nicrophorus interruptus* i *Anisoplia remota* i per a Menorca, *Cerambyx scopoli* i *Brupestis octogutata*. Va ser publicat en el butlletí de la Societat d'Història Natural de les Balears, volum 61.

Per no fer-ho més llarg, si a algú li interessa llegir els nostres treballs científics complets, estan tots disponibles a la web de Binissuès i (<https://binissues.com/museo-de-ciencias-naturales/>) i també al web de l'Ajuntament de Ferreries (www.ajferreries.org), a l'apartat de Turisme i, dintre d'aquest, al de Ferreries i la Natura.

Potenciar els diversos fins d'interès general que figuren als estatuts de la Fundació

Una vegada arribada la nostra jubilació, arribem a una darrera etapa. Esperam potenciar les diverses finalitats d'interès general que hi figuren als estatuts de la Fundació. En Nito ja fa uns anys que està jubilat i jo em vaig jubilar el mes de maig de 2019, però de segur continuarem fent aquesta feina mentre la salut ens ho permeti, a més de gestionar el Museu de Ciències Naturals de Menorca i les activitats dirigides a la investigació i estudis científics, els quals hem comentat anteriorment. També dedicarem una especial atenció a altres finalitats de la Fundació, com són

la conservació de totes les col·leccions i el fons científic del museu, la sensibilització, l'educació ambiental, divulgació, la protecció i conservació del patrimoni natural i del medi ambient i qualsevol altra actuació relacionada amb la biodiversitat i les ciències naturals, especialment en l'àmbit de Menorca i les Illes Balears.

Abans d'acabar...

En Nito i jo estem agraïts a moltes persones i institucions que ens han ajudat molt, i que sense la seva ajuda no hauria estat possible tot el que hem fet. Entre aquestes persones i institucions voldríem destacar en Carlos de Salord, propietari de la finca de Binissuès; n'Esteban Manrique, director del Museu Nacional de Ciències Naturals de Madrid; n'Anna Omedes, directora del Museu de Ciències Naturals de Barcelona; en Llorenç Huguet, rector de la Universitat de les Illes Balears; en David Carreras, de l'IME; el Consell Insular de Menorca; l'Ajuntament de Ferreries; en Rafel Seguí i tot el personal de Binissuès i algunes persones que ja no es troben entre nosaltres, com són en Pere Prats i en Josep Miquel Vidal Hernández.

També volem fer un agraïment molt especial a en Joan Mayol i també a tu, Jordi, perquè aquella amistat que va sorgir entre nosaltres, ja fa gairebé 50 anys, perduri per sempre. •

D'esquerra a dreta Miquel Carreras, Jordi Muntaner i Joan Carreras. Ferreries, març de 2019.

